

1668

Föstudaginn 9. júní 1995.

Nr. 185/1995.

Ríkisútlit

(Baldur Guðlaugsson hrl.)

gegn

Alþýðusambandi Íslands f. h.

Félags íslenskra hljómlistarmanna

(Guðni Á. Haraldsson hrl.)

Kærumál. Félagsdómur. Frávísun frá Félagsdómi.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Garðar Gíslason, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Pétur Kr. Hafstein.

Sóknaraðili skaut máli þessu til Hæstaréttar með kæru 24. maí 1995. Kærður er úrskurður Félagsdóms 19. maí sl. um að hafna frávísunarkröfu sóknaraðila. Kæruheimild er í 67. gr. laga nr. 80/1938 um stéttarfélög og vinnudeilur. Sóknaraðili krefst þess, að úrskurðinum verði hrundið og málinu vísað frá Félagsdómi og sér dæmdur málskostnaður þar fyrir dómi og kærumálskostnaður.

Varnaraðili krefst staðfestingar úrskurðarins, málskostnaðar fyrir Félagsdómi og kærumálskostnaðar.

Málavöxtum er lýst í úrskurði Félagsdóms. Þar kemur fram, að félagar í hljómsveitinni Sigtryggi dyraverði komu fram í þættinum Á tali hjá Hemma Gunn í eitt einstakt sinn. Samningur, eins og gerður var við hljómsveitina, hafði einkenni verksamnings, og voru greiðslur og skattskil í samræmi við það. Verður því að fallast á það með sóknaraðila, að mál vegna samningsins falli utan verksviðs Félagsdóms, sbr. 44. gr. laga nr. 80/1938. Ber þegar af þeirri ástæðu að taka kröfu hans til greina og vísa málinu frá Félagsdómi.

Hvor aðili skal bera sinn kostnað af málinu fyrir Félagsdómi og Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Máli þessu er vísað frá Félagsdómi.

Úrskurður Félagsdóms 19. maí 1995.

Málið úrskurða Auður Þorbergsdóttir, Erla Jónsdóttir, Gylfi Knudsen, Armundur Backman og Guðmundur Skaftason.

Mál þetta, sem tekið var til úrskurðar 27. apríl sl. að loknum munnlegum málflutningi um frávisunarkröfu stefnda, er höfðað með stefnu, birtri 10. mars sl.

Uppkvaðning úrskurðar hefur dregist vegna veikinda eins dómarans.

Stefnandi er Alþýðusamband Íslands, kt. 420169-6209, fyrir hönd Félags íslenskra hljómlistarmanna, kt. 530169-5539, Rauðagerði 27, Reykjavík.

Stefndi er Ríkisútvarpið, kt. 540269-5729, Efstaleiti 1, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru:

1. Að viðurkennt verði með dómi, að stefndi hafi brotið 1. tl. 1. gr. kjarasamnings aðila frá 26. júní 1990 með því að greiða félagsmönnum FÍH, þeim Eiði Alfreðssyni, Jón E. Hafsteinssyni, Sigurði Ingimarssyni og Tómasi Jóhannssyni, fyrir flutning í þættinum Á tali hjá Hemma Gunn 10. mars 1993 greiðslur, sem eru lægri en kjarasamningur kveður á um.

2. Að stefndi verði dæmdur til greiðslu málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá Löggarðs hf.

Dómkröfur stefnda eru:

Aðallega, að málinu verði vísað frá dómi. Til vara er þess krafist, að Ríkisútvarpið verði sýknað af kröfum stefnanda. Þá er krafist málskostnaðar að skaðlausu að mati dómsins.

Frávisunarkrafa stefnda er hér til úrskurðar.

Málsástæður og lagarök stefnda varðandi frávisunarkröfu.

Frávisunarkrafa er þeim rökum studd, að það falli utan verksviðs Félagsdóms að dæma mál þetta.

Samningur sá, sem dómkröfur máls þessa eru reistar á, sé höfundaréttarsamningur samkvæmt ákvæðum 45. gr. höfundalaga nr. 73/1972, sem ákvæði 2. tl. 1. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938 taka ekki til. Jafnframt eigi I. kafli höfundalaga við um það tilvik, sem dómkröfur varða.

Listamenn séu gjarnan flokkaðir sem skapandi listamenn eða sem túlkandi listamenn. Algengt viðhorf sé að gefa hinu listræna, skapandi starfi aukið vægi umfram flutningsstarf og setja skapandi listamenn skör hærra en hina ýmsu túlkendur verka. Þegar hljómsveitin Sigtryggur dyravörður flutti eigið lag, Ég get og ég hef, hafi hún túlkað eigið sköpunarverk, sem Sjónvarpið hafði að hennar beiðni fallist á að birta með þeim hætti, sem um hafi verið samið. I. kafli höfundalaga eigi við um birtingu eigin tónsmíða, og sé birting m. a. skilyrði réttarverndar.

Hljómlistarmenn séu sem slíkir túlkandi listamenn, og njóti túlkun höfundaréttar skv. höfundalögum, sbr. ákvæði 45. gr. Með samningi málsaðila

frá 26. júní 1990 sé kveðið á um endurgjald fyrir afnot Ríkisútvarpsins af höfundarétti félagsmanna stefnanda, afnotarétt, sem felist í útsendingarétti á tónlist, sem þeir túlki með flutningi sínum.

Samkvæmt samningnum byggist endurgjaldið ekki alltaf á vinnu eða vinnusambandi Ríkisútvarpsins og félagsmanna stefnanda. Þannig sé ekki um neina vinnu að ræða, þegar greitt sé skv. samningnum fyrir endurútsendingu efnis, sem áður hafi verið sent út beint, heldur sé um hrein höfundaréttarleg afnot að ræða, sbr. 5. gr. Hið sama eigi við um 6. gr. samningsins og raunar einnig 2. og 4. gr. hans. Þegar 3. gr. samningsins eigi við, sé ekki um að ræða vinnusamband milli Ríkisútvarpsins og flytjenda. Meginefni og inntak samningsins varði því endurgjald fyrir afnot höfundaréttar flytjenda. Meginefni og inntak eiginlegs kjarasamnings sé hins vegar vinna á grundvelli vinnusamnings og endurgjald fyrir hana. Samningur málsaðila sé því ekki kjarasamningur í merkingu 2. tl. 1. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938, né heldur taki hann til þeirra tilvika, þegar höfundar tónsmíða semji við Ríkisútvarpið um birtingu á tónsmíðum sínum, sbr. ákvæði 4. mgr. og 6. mgr. 2. gr. höfundalaga nr. 73/1972. Ríkisútvarpið og þeir einstaklingar, sem dómkröfur stefnanda varða, hafi hins vegar gert slíkan samning. Dómkröfur stefnanda lúti að því, að sá samningur teljist réttarbrót. Slíkan ágreining megi Félagsdómur ekki leggja dóm á.

Í öðru lagi er frávísunarkrafan þeim rökum studd, að það falli því síður undir verksvið Félagsdóms að fjalla um og skýra efni verksamninga en að fjalla um og skýra efni höfundaréttarsamninga í ljósi ákvæða 2. tl. 1. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938.

Mótmæli stefnanda við frávísunarkröfu stefnda.

Stefnandi krefst þess, að fram kominni frávísunarkröfu stefnda verði hrundið og stefnanda dæmdur málskostnaður að skaðlausu í þessum þætti málsins. Samningur FÍH og RÚV frá 26. júní 1990 sé kjarasamningur, sem fullnægi öllum skilyrðum laga nr. 80/1938, að því er varðar aðild, form og efni. Stefndi hafi ekki lagt fram nein gögn, sem styðji það, að um verksamning hafi verið að ræða.

Niðurstaða.

Ekki verður fallist á það með stefnda, að samningur FÍH og RÚV frá 26. júní 1990 sé höfundaréttarsamningur skv. 45. gr. laga nr. 73/1972. Samningur þessi ber heitið: Samningur um vinnu og flutning á hljómlist í útvarpi og sjónvarpi milli FÍH og RÚV. Samkvæmt upphafsákvæði samningsins fjallar hann um launataxta og önnur atriði vegna hljóðritana eða beinna útsendinga á tónlist og flutnings tónlistar. Samningurinn fullnægir að formi og efni skilyrðum laga nr. 80/1938 til að vera gildur kjarasamningur milli aðila, og

fellur ágreiningur um túlkun hans því undir verksvið Félagsdóms, sbr. 2. tl. 1. mgr. 44. gr. laganna.

Úrlausn ágreinings aðila um, hvort greiðsla fyrir framlag hljómsveitarinnar Sigtryggs dyravarðar í þættinum Á tali hjá Hemma Gunn 10. mars 1993 hafi byggst á verksamningi eða vinnusamningi, er til athugunar við efnismeðferð máls þessa.

Samkvæmt framansögðu er hafnað kröfu stefnda, RÚV, um frávísun málsins frá Félagsdómi.

Málskostnaður verður ekki dæmdur í þessum þætti málsins.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Frávísunarkröfu stefnda, Ríkisútvarpsins, er hrundið.

Málskostnaður dæmist ekki í þessum þætti málsins.

S é r a t k v æ ð i Guðmundar Skaftasonar

Ég tel, að ekki verði kveðið á um dómssvald Félagsdóms sem sérdómstóls í málinu án þess að taka afstöðu til þess, hvers eðlis sá munnlegi samningur var, sem málsaðilar gerðu um tónlistarflutninginn.

Af málflytningi aðila að dæma verður við það að miða, að fyrirsvarsmáður hljómsveitarinnar Sigtryggs dyravarðar hafi leitað eftir því við stjórnanda þáttarins Á tali hjá Hemma Gunn, að hljómsveitin fengi að koma fram í nefndum þætti. Úr varð, að í þættinum 10. mars 1993 lék hljómsveitin lag sitt, Ég get og ég hef. Endurgjald fyrir tónlistarflutninginn var gert upp á grundvelli verksamnings og nam samkvæmt greiðslukvittun, út gefinni 19. mars 1993, 5.000 kr. til hvers hljómsveitarmanns. Hljómsveitarmennirnir samþykktu uppgjórið þannig lagað, og er ósannað, að athugasemdir hafi verið gerðar út af þessu sérstaka uppgjóri fyrir en með málshöfðun þessari. Öðrum þátttakendum í umræddum þætti var greitt á sama grundvelli.

Reisa verður úrlausn frávísunarkröfunnar á þeirri staðreynd, að hljómsveitin flytur og túlkar frumsamda tónlist. Samkvæmt reglum útvarpslaga nr. 68/1985 um tjáningarfrelsi í útvarpi, sbr. 15. gr., og ábyrgð á útvarpsefni, sbr. 35. gr., hefur Ríkisútvarpið ekki rétt til afskipta af flutningi eða túlkun tónsmíðar eða gerð hennar. Hljómsveitin vann þannig á eigin ábyrgð og bar ábyrgð á verkinu. Ríkisútvarpið lét raunar ekki annað í té en aðgang að fjölmiðlinum. Af þessum sökum þykir á skorta um húsbóndavald hjá Ríkisútvarpinu, til að samningur málsaðila geti talist vinnusamningur, sem falli undir 44. gr. laga nr. 80/1938. Þótt samningur aðila frá 26. júní 1990 sé efnislega kjarasamningur að ýmsu leyti, þykir hann ekki því til fyrirstöðu, að aðilar geti gert með sér samning eins og þann, sem í máli þessu ræðir um. Í

texta sammingsins er orðið „kjarasamningur“ ekki notað, heldur vísað til almennra hugtaka með orðunum „samningur“ eða „samkomulag“. Að ofangreindu virtu verður að telja, að úrlausn máls þessa liggi utan dómvalds Félagsdóms og ber því að vísa málinu frá dómi.

Rétt þykir, að stefnandi greiði stefnda málskostnað, að fjárhæð 30.000 kr.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Máli þessu er vísað frá Félagsdómi.

Stefnandi, Alþýðusamband Íslands f. h. Félags íslenskra hljómlistarmanna, greiði stefnda, Ríkisútlarpinu, 30.000 krónur í málskostnað.
